

POSTANOWIENIE

Dnia 25 stycznia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Anna Owczarek (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Zbigniew Kwaśniewski

SSN Krzysztof Pietrzykowski

w sprawie z powództwa B. B.
przeciwko Syndykowi masy upadłości Fabryki Urządzeń Technicznych
"W." Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w upadłości likwidacyjnej w W.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 25 stycznia 2017 r.,
zażalenia powódki
na wyrok Sądu Okręgowego w W.
z dnia 1 października 2015 r., sygn. akt I Ca .../15,

odrzuca zażalenie.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 1 października 2015 r. Sąd Okręgowy w W. uchylił wyrok Sądu Rejonowego w W. z dnia 11 września 2014 r., którym zasądzono na rzecz powódki kwotę 20.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 5 kwietnia 2013 r., oddalono powództwo w pozostałej części i rozstrzygnięto o kosztach postępowania - i przekazał sprawę Sędziemu Komisarzowi w postępowaniu upadłościowym Fabryki Urządzeń Technicznych „W.” spółki z o.o. w W. w sprawie sygn. akt V GUp .../07, celem rozpoznania we właściwym trybie. W uzasadnieniu rozstrzygnięcia Sąd wskazał, że proces o zwrot kwoty zapłaconej przez powódkę upadłemu na podstawie nieważnej umowy dotyczy wierzytelności upadłościowej i został wszczęty po ogłoszeniu upadłości likwidacyjnej pozwanego. Wierzytelność ta powinna być zgłoszona sędziemu komisarzowi w postępowaniu upadłościowym celem umieszczenia na liście wierzytelności. Okoliczność tę sąd bierze z urzędu pod rozagę w każdym stanie sprawy (art. 202 k.p.c.), stąd pozew na podstawie odpowiednio stosowanego art. 201 k.p.c. podlega przekazaniu sędziemu komisarzowi.

Zażalenie na powyższe postanowienie wniósł powód. Skarżący, wskazując jako podstawę wniesienia zażalenia art. 394¹ § 1¹ k.p.c., zarzucił naruszenie art. 386 § 4 k.p.c. i wniósł o uchylenie postępowania oraz przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji.

Sąd Najwyższy zważył:

Zgodnie z art. 386 § 4 k.p.c., sąd drugiej instancji może uchylić zaskarżony wyrok i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji tylko w razie nie rozpoznania przez niego istoty sprawy albo gdy wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości. Ponadto sąd ten może uchylić wyrok i znosząc postępowanie przekazać sprawę do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji w razie stwierdzenia nieważności postępowania (art. 386 § 2 k.p.c.). Jeżeli pozew podlega odrzuceniu albo zachodzi podstawa do umorzenia postępowania sąd drugiej instancji uchyła wyrok i wydaje odpowiednie postanowienie o charakterze formalnym (art. 386 § 3 k.p.c.).

Żaden z powołanych przepisów nie był podstawą rozstrzygnięcia Sądu Okręgowego wydanego w rozpoznawanej sprawie. Zaistniała bowiem szczególna

sytuacja będąca wynikiem równoległego toczenia się dwóch postępowań sądowych: (1) o zasądzenie przed sądem powszechnym, (2) wszczętego wcześniej tzw. właściwego postępowania upadłościowego, przy czym przedmiotem procesu są wierzytelności podlegające zgłoszeniu w postępowaniu upadłościowym (art. 236 i nast. ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. - Prawo upadłościowe, jedn. tekst: Dz. U. z 2016 r., poz. 2171, który w relewnym zakresie nie uległ zmianie). Powiązania między tymi postępowaniami ukształtowano według zasady wyłączności właściwego postępowania upadłościowego. Wyrażony w orzecznictwie pogląd, że pozew przeciwko upadłemu wniesiony po ogłoszeniu upadłości o należność dotyczącą jej masy podlega odrzuceniu (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 30 marca 1992 r., III CZP 22/92, OSNC 1992, nr 11, poz. 188) nie znalazł akceptacji w judykaturze i piśmiennictwie. Przyjęto, że w takiej sytuacji, jeżeli wierzyciel wystąpi na drogę procesu, pozew nie może ulec odrzuceniu tylko jako mylnie skierowany powinien być przekazany sędziemu - komisarzowi (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 25 sierpnia 1994 r., I PZP 33/94, OSNPIUS 1994, nr 10, poz. 161, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 lutego 1998 r., II CKN 627/97, nie publ.). Częściowo odstąpiono od niego w postanowieniu z dnia 23 czerwca 2004 r., V CK 679/03 (Glosa 2006, nr 3, poz. 9). Sąd Najwyższy orzekający w tej sprawie uznał, że z art. 60 Prawa upadłościowego, stanowiącego, że postępowanie dotyczące mienia wchodzącego w skład masy upadłości może być wszczęte i dalej prowadzone jedynie przez syndyka lub przeciwko niemu, wynika podstawienie procesowe syndyka w miejsce upadłego, zatem upadły traci na rzecz syndyka legitymację procesową w postępowaniu dotyczącym mienia wchodzącego w skład masy upadłości. Konsekwentnie przyjął, że skoro norma ta nie ma charakteru procesowego, tylko materialnoprawny, to przekazanie sprawy do postępowania upadłościowego powinno być wynikiem wyraźnego stanowiska powoda, a nie działania sądu z urzędu. Stanowisko to zostało poddane krytyce w piśmiennictwie, które podkreśla zasadę wyłączności właściwego postępowania upadłościowego i wskazuje na art. 201 k.p.c. jako podstawę czynności sądowej polegającej na przekazaniu pozwu sędziemu komisarzowi. Przepis ten może być zastosowany jedynie w drodze analogii *legis*, gdyż mowa w nim o niewłaściwym „trybie” a nie

rodzaju postępowania. Sąd Najwyższy w obecnym składzie uznając, że brak podstaw do dwutorowego prowadzenia postępowania w wypadku, gdy pozew został wniesiony po ogłoszeniu upadłości likwidacyjnej, podziela powyższy pogląd. Jeżeli zatem proces wszczęto po ogłoszeniu upadłości w celu dochodzenia wierzytelności podlegającej zgłoszeniu w postępowaniu upadłościowym należy przyjąć, że doszło do wyboru przez powoda niewłaściwego rodzaju postępowania cywilnego i z urzędu podjąć na podstawie art. 201 § 2 k.p.c. czynność polegającą na przekazaniu pozwu, odpowiednio traktowanego jako wniosek o umieszczenie na liście upadłości, sędziemu komisarzowi. Stosuje się do niej odpowiednio art. 200 § 1 i 2 k.p.c.

W myśl art. 394¹ § 1¹ k.p.c. zażalenie do Sądu Najwyższego przysługuje w razie uchylenia przez sąd drugiej instancji wyroku sądu pierwszej instancji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania. Przepis ten pozostaje w związku ze zmianą art. 386 § 4 k.p.c., dokonaną ustawą z dnia 24 maja 2000 r. o zmianie ustawy Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 48, poz. 554), która jednoznacznie zróżnicowała podstawy orzeczenia kasatoryjnego z przyczyn merytorycznych, dostosowując je do przyjętej konstrukcji apelacji pełnej *cum beneficio novorum*. Następcza wykładnia celowościowa, związana z wprowadzeniem zażalenia do Sądu Najwyższego na orzeczenie sądu drugiej instancji o uchyleniu i przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania, oraz aksjologia leżąca u podstaw nowego rozwiązania prowadzą do wniosku, że obecnie podstawowym sposobem rozstrzygnięcia w wypadku zasadności zarzutów apelacji, powinno być orzeczenie reformatoryjne, którym sąd drugiej instancji zastąpi orzeczenie sądu pierwszej instancji (art. 386 § 1 k.p.c.). Mając na względzie wyjątkowy charakter norm procesowych, zawartych w art. 386 § 4 i art. 394¹ § 1¹ k.p.c., niedopuszczalność ich rozszerzającej wykładni (*exceptiones non sunt extendendae*) oraz procesowy charakter czynności sądu dokonywanej w oparciu o art. 201 § 2 k.p.c. stwierdzić należy brak podstawy prawnej dla wniesienia zażalenia na wyrok sądu drugiej instancji, którym uchylono wyrok zasądzający sąd pierwszej instancji i przekazano pozew sędziemu komisarzowi celem rozpoznania w postępowaniu upadłościowym jako wniosek o umieszczenie na liście wierzytelności.

Z tych względów zażalenie powódki, jako niedopuszczalne, podlega odrzuceniu (art. 394¹ § 3 w zw. z art. 398⁶ § 3 k.p.c.).

aj

kc